

**D. Marcus Evangelista. Rodolphi Gwaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Homilia CI. Et cùm accessisset quida[m] è scribis, qui audiuerat eos
disputa[n]tes, & sciebat quòd bene respondisset eis, interrogauit eum:
Quod est primum omnium mandatum? Iesus autem respondit ei: ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

Et cum accessisset quidam scribis, qui audierat eos disputantes, & sciebat quod bene respondisset eis, interrogavit eum: Quod est primum mandatum? Iesus autem respondit ei: Primum omnium mandatorum est: Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est. Dilige igitur Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex totis visceribus tuis. Hoc est primum mandatum.

Argumentum
& usus prae-
sentis loci.

Quemadmodum Dominus noster Iesus Christus toto illo tempore, quo in terris versatus est, in ijs diligentissimus fuit, quae ad hominum salutem faciunt: Ita hostes habuit infestissimos, quos non minori diligentia in hoc incubuerunt, ut ipsum opprimeret & perdere possent: quorum perniciosa incurabilis in disputacionibus captiosis potissimum elucet, quas paulo ante mortem ipsius adversus illum instituerunt. Agitur in his de rebus cognita dignissimis: nobis autem praeter haec simul obseruandum est, piorum eandem fore esse, quae Christi olim fuit: quod nimirum imperpetuum vicijs perpetuo tentantur, & nova quotidie certamina sustinent. In quibus illos constanter esse, non animos despondere decet. Ut enim Christus semper victor discessit, hostiumque suorum contumaciam sua potentia & sapientia egregie eluxit: ita in membris suis per verbi sui praeconium perpetuo triumphabit, & in medio inimicorum suorum dominabitur. Quia ipse virtute suae, ut inter paganos certamina eiusmodi Veritatis cognitio plenior & luculentior effulgeat, eaq; occasione de multis alienari neamur, quorum alioqui vix aliqua cogitatio animos nostros subiret. Vidimus hoc in ijs quae latius praecesserunt: clarius tamen & perfectius in praesenti disputatione elucebit, qua Christus iudicium fidei simul & vicia Christiana rationem complectitur, & simul efficaciter struit, qui per totum in suas partes pertrahit, quem ipsius adversarii ex multis delegerant, qui ipsi opponi possent. Dignus ergo locus hic, qui singulari diligentia consideretur.

Psalm. 110.

Adversarii Christi,
& illorum conatus.

Primo Christi hostes inspicendi erunt, & qui nam illorum coactus fuerit. Nominatur hic tantum, Scriba nimirum vel legisperitus, qui ipsi quaestionem proposuit. Sed plenus omnia est Matthaeum habentur, qui negotium hoc totum a Pharisaeis institutum fuisse scribit. Videtur autem quod Sadducaei os obturasset: hominibus nimirum plane carnalibus, nec multum in scripturae veritate. Quare doctorem aliquem antagonistam querendum esse arbitrantur, quem illi opponant. Diligunt ergo quendam Legis doctorem, qui Sadducaeorum disputationi interfuerat, & quem antea citat in Lege versatum fuisse, postea ex ipsius Christi testimonio patet. Movit hic quaestionem, nam primum, id est, praeceptum aut summum sit in Lege Dei mandatum. Querit autem, non sciat, sed ut captiose tenet. Sperat enim Christum, quem hominem illiciter atum esse arbitrat, non non habiturum quod respondeat, vel aliquid pronunciatum esse, quod Legi minus convenienter fore, ut aut ignorantiae suspicionem incurrat apud populum, aut pro schismatico accusari possit. In primo obseruari debet hostium Christi contumacia, qui toties iam victi & confusi, certamen salubri instaurant, nec sibi satisfieri patiuntur. Causa huius mali est, quod ambrosiosi & avari homines, in veritatis studio aguntur, sed in hoc incubunt, ut suis rebus consulant. Nam qui tales sunt, per certamina moveri impossibile est, quando nec plagis emolliunt, nec propriae conscientiae testimonio adducuntur, ut veritati cedant, quam sibi adversam esse sentiunt. Tales olim Pharaonem, Saulem, & deos Zedechiam, & alios plures fuisse legimus. Et hodie non pauci istorum similes reperiantur, quibus satisfacere coneris, non plus feceris, quam si Aethiopem dealbare instituas. Nec idcirco illorum exemplo quisquam offendi debet, si incurabiles maneat, quando ij quoque incurabiles manserunt, quos Christus ipse toties disseruit.

Matth. 22.

Contumacia
impiorum in-
curabilis.

Consortia im-
piorum quanti
noceant.

Praeterea Scribae huius exemplo admonemur, quid possit impiorum commercium. Fuit is doctus, & in scripturarum cognitione eo usque progressus fuerat, ut Christus illum non procul a regno Dei abesse restetur. Audiuerat item Christum Sadducaei bene respondisse. Adhuc tamen operam suam Pharisaeis locat, & sub Legi praetextu Christo infidias struit. Ut enim qui piecum consuetudine illa inquinatur: ita qui superbis & impijs Dei contemptoribus conuersantur, illorum fere similes

Eccli. 13.

funt, nec unquam illi discedunt. Aut enim impietatem contrahunt perfectam, aut multa præter con-
 scientiam faciunt, ne à gratia illorum excidant, aut saltem multa dissimulant, ne ab ipsis dissentire vi-
 deantur. Exempla huius generis hodie multa extant, & interdum eos ad hunc lapidem videmus offer-
 dere, qui non vulgarem doctrinam & pietatis existimationem sustinent. Quid enim non pariamur bo-
 die, quando Petrus ex hostium Christi consortio ita refriguit, ut eum publicè abnegaret, quem Dei
 filium esse antea confessus erat? Et idem Antiochie à syncretiori Evangelicæ veritatis regula desle-
 uere cepit, quoad vitæ conversationem, cum apud Iudæos gratiam bonam inire vellet. Semper ergo
 meminerimus, amicitiam huius mundi esse inimicitiam cum Deo, & separamur à prava illorum ge-
 neratione, qui priuatum honorem & questum gloriæ Dei præferunt.

Matt. 26.
Galat. 2.
Iacob. 4.

Porro ad Christum transiamus, qui etsi responsione prorsus indigni essent, respondet tamen: tum
 quia questio hæc pia esset & cognitus necessaria, tum quia videbat Scribam hunc à regno Dei non om-
 nino alienum esse, & proinde lucriferi posse. Est hoc magna bonitatis argumentum, & quod (ut ali-
 bi fatetur) neminem ad se venientem resiciat. Docet præterea suo exemplo, ut veritatis doctrinam
 quacumque occasione propagemus, & interrogati nihil dissimulemus, licet nos insidiose interrogari scia-
 mus. Grauius de hoc Apostolus admonet, quando nos paratos esse iubet semper ad respondendum cui-
 libet petenti: & faciunt hæc Christi verba, Quæcumque mei & sermonum meorum puduerit in genera-
 tione hæc adultera & peccatrice, illius pudebit & filium hominis, quando venerit in gloria patris sui
 cum angelis sanctis. Marc. 8.

Christus respon-
 det, etsi respon-
 sione indigni
 sint.
Ioan. 6.
1. Pet. 3.

Cæterum ita responderet Christus, ut non modo quod nam primum sit præceptum indicet, verum
 etiam totius legis summam & ræsum, & deoq; omnem salutis rationem illis ob oculos ponat. Nam ea ca-
 pita allegat, quibus tota lex continetur, dilectionem nimirum Dei & proximi: quæ simul hominis
 corruptionem arguunt, imò cogunt, ut iustitiam, quæ lex impletur, ubi quàm in nobis ipsis quaer-
 mus. Et ne quam habeant calumniandi occasionem, ipsius Moysi verbus utitur: quorum pars prior,
 quæ de Dei dilectione præcipit, Deuter. 6. cap. habetur: altera verò de proximo diligendo Leuit. 19.

Christus sum-
 mam Legis to-
 tius comple-
 ctitur.

In præsentem priorem modo videbimus. Vult autem Moses breui compendio complecti, quid Deo de-
 beamus, & inter alia ait: Audi Israel, Dominus vnus est. Diliges itaq; do-
 minum Deum tuum, &c. Sunt loci istius partes due. Prima Dei descriptionem habet, quæ commodissime
 præmittitur, ut ex illa discamus, quàm merito ille à nobis diligere & obseruari debeat. Vbi interim
 admonemur, quid de Deo credere aut sentire debeamus. Primum, quod noster Deus sit. Inculcat
 hoc passim scriptura, & in federe olim cum Abrahamo facto, deinde in Decalogi exordio hoc ipsum
 præcipue vrgit. Et sanè in hoc fidei cardo versatur, ut Deum nostrum esse Deum, intelligamus, quic-
 quid tandem malorum incidat. Hinc enim non modo obedientiæ, verum etiam patientiæ & constan-
 tiæ fontes deriuantur. Ideo Dauid in maximis angustiis, quando à Deo derelictus videri poterat, cla-
 mabat: Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? Quam vocè Christus postea in cruce suo ex-
 emplo confirmauit, ut doceret nobis tunc etiam in Deo, ceu nostro & nobis obstricto Deo, sperandum
 esse quando à nobis alienissimus esse putatur. Deinde Deum hunc, quoad essentiam, vnum esse agno-
 scamus. Quia enim supremum bonum est, vnicus sit oportet, cum duo vel plura suprema simul esse
 non possint. Consentium his scripturæ omnes. Ipse certe per Moysen pronuntiat: Videte, quod ego,
 ego inquam ipse sum, & non est Deus præter me: ego occido, & rursus viuifico, &c. Et Dauid in
 Psalms canebat: Quis deus, præter dominum? quis petra, præter deum nostrum? Et apud Isaiam:
 Ego sum primus, & ego sum nouissimus, & præter me non est deus. Item: Ego dominus, & nul-
 lus præterea, præter me non est deus: Hinc Apostolica ista coniunge: Vnus deus, vnus etiam me-
 diator dei & hominum, &c. Vnus dominus, vna fides, vnus baptisma, vnus deus & pater omni-
 um, qui est super omnia, et per omnia, & in omnibus nobis. Et in priori ad Corinthios scribitur: Nul-
 lus est deus alius, nisi vnus. Nam etsi sint, qui dicantur dii, sive in celo sive in terra (quem admo-
 dum sunt dii multi, & domini multi, nimirum non reuera & essentialiter, sed hominum falsa opi-
 nione) nobis tamen vnus est deus, Pater ille ex quo omnia, & nos in illum: & vnus dominus Iesus
 Christus, per quem omnia, & nos per illum, &c. Vnus ergo deus credendus est, in quo tres personas
 distinctas scripturæ monstrant, Patrem, Filium & Spiritum Sanctum: & procul abijci debent dii
 alij & alij, quos homines sibi ipsis ex suo cerebro fingunt. Vnus verò cognitionis dei vnus hic nobis

Quid de Deo
 credi debeat.
 Gene. 17.
Exod. 20.

Psal. 22.
Matth. 27.

Deut. 32.
Psal. 18.

Isa. 44. et 45.
1. Timoth. 2.
Ephes. 4.
1. Corinth. 8.

commercium. Et ut
 illum non procul
 abijciat. Adhuc
 tamen oportet
 meminim qui picem
 conferant, illorum
 per-

esse debet, ut vno hoc contenti simus, vnum colamus, vnum inuocemus, & in illo vno spem omnem posteam habeamus. Quare aduersus ipsa pietatis principia peccant, quicquid ad creaturas respiciunt, quae scriptura vni Deo eribuit.

Quid Deo debeat.

Sed huc facit altera huius loci pars, qua quid Deo debeamus, exponitur his verbis: Dilige Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Sunt haec perspicua quidem, at tamen multis nominibus dignissima, ut in illorum meditatione multum diuigilamus, imò indefinenter versemur. Et primo quidem obseruabimus, quod dilectionem suam studiose à nobis Deus requirit. Est autem dilectio, animi motus sine propensio erga aliquod, ut propter nos, sed illud ipsum quod diligimus. Quapropter qui Deum diligit, animo toto in illum propensum, non tam priuati commodi causa, quam ut illius honorem & gloriam promoueat. Compertum ergo in se dilectio hac fidem & obseruationem cum obedientia studio coniungendam, ut postea plura doceatur. Nunc vero bonitas Dei admirabilis, & vicissim nostri ingenij corruptio hic elucet. Hoc videmus in eo, quod peculiari precepto nos ad Deum amandum excitari oportet, quem ex communi sensu summum bonum esse, plerique hominum intelligunt. Illa vero, quod à nobis amari vult Deus, cum nihil nobis cum ipso commune sit, nec quicquam nos illi prestare possimus. Etenim vniquam nos illi curae esse quam maxime, & hinc nos in aduersis consolationis argumenta petere conamus. Quae enim se diligi vult à quoquam, diligentem aspernari non potest. Cuius rei exempla in parulis videre, qui immorigeros quoque filios, ad se conuersos, non rejiciunt: eò quod se ab illis amari & seruari volunt. Itaque prodigum filium recipiebat pater, qui Dei personam sustinet, cum illum miserum & egenum redire videret. Sive ergo morbis cruciemur, sive exules oberremus, sine peccatore conscientia vexemur, Deum diligamus, & illum inuocemus, & mox illum sentiemus nobis clementer esse atque propitium.

LUC. 15.

Ut Deus diligit debeat.

At prodesse videre, qualis nam hic amor esse debeat. Exprimi hoc diligenti pariter & fatidicatum hominis enumeratione Moses, vel Christus potius: summa autem omnium, quae dicuntur, ut dilectio Dei in nobis sincera & perfecta sit. Sinceritas enim ab omni hypocrisis aliena est, dum cordis, mentis, animae & aliarum facultatum hominis memini. Perfectionem vero non ad exteriorum, animam totam, vires denique hominis omnes requirit. Quia enim Deus vnus est, nec etiam amari debet, maxime cum zelotes sit, qui alium sibi conferri nequaquam patitur. Praeterea singula verba penitus excutere. Primo, ut ex toto corde se diligamus, requiritur. Atque est illud sedes est. Hos ergo omnes in dei dilectionem dirigi oportet, quod ab his, regeneratio & vna hominis inuolutione fieri non potest. Deinde ex tota anima se vult diligi. Anima vero bonitas tribuitur, & proinde hanc nos illi consecrare debet, ut quod viuimus, ipsi viuamus, adeoque de nobis stantibus viuentem hostiam, qui verus ille & rationalis cultus est, sicuti Apostolus monet. Quos vero bementer peccant, qui meliorem vitam partem diabolo tribunt, senectam vero frigidis ceremoniis superstitionibus consecrant, quasi ita cum Deo ludere nobis liceat. Tertio mentem totam requiritur, ut postea ex Scribae interpretatione patebit) intellectum & omnes interiores hominis facultates comprehendit. Et licet hisce tribus totum hominem sibi vendicat Deus, addit tamen: Et carnis virtutibus tuis: ita nimirum omne illud complectens, quod homo cum corpore tum animo potest. Illud ergo non inanem dilectionis Dei professionem nobis praecipit, sed salutem quae hominem totum Deo tradit. Et omnes mea vocem meam audiunt. Item: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. Diligunt item eos, quos ad Deum pertinere, vel ab illo nobis commendatos esse sciunt: Omnes enim viuimus homines, imprimis tamen domesticos fidei, qui eiusdem corporis in Christo nobiscum membra sunt. Unde Ioannes dicebat: Qui dixerit, diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui vero carere iisdem nullis aduersis sine periculis sese superari patiuntur, sed cum Apostolo dicunt: Qui non separabit à dilectione Dei? num afflictio? num angustia? num persecutio? num famelica? num sitis?

ROM. 12.

Dilectionis Dei effectus. Iste 59.

Ioan. 8. 10. 14.

Ioan. 4. Rom. 8.

cas: num periculum? num gladius? Quemadmodum scriptum est: Propter te morti tradimur tota die haberi sumus veluti oves destinatae mactationi. Verum in his omnibus superamus per eum, qui dilexit nos. Postremo Deum diligentibus nihil suavis et iucundius est, quam frequenter cum illo colloqui: quapropter in precibus et gratiarum actione assidui, omnia pericula fortiter spernunt, quae veri Dei imprecationem impendere solent: cuius rei exemplum evidens in Daniele habetur, qui leo Daniel. 6. nibus proici potius, quam precibus ad Deum intermittere voluit. Haec (inquam) dilectionis huius effecta sunt, quae si in nobis hodie requiramus, mox patebit, quam procul absimus ab ea obedientia, quam a nobis Deus optimo iure exigit. Profitemur quidem omnes, quod Deum diligamus, et Deum odisse prophanis quoque hominibus scelus immane videtur. At quocumque quisque est, qui Deo totus condidisse prophanis quoque hominibus scelus immane videtur. At quocumque quisque est, qui Deo totus condidisse prophanis quoque hominibus scelus immane videtur. At quocumque quisque est, qui Deo totus condidisse prophanis quoque hominibus scelus immane videtur.

Et secundum [mandatum] simile est hoc: Diliges proximum tuum, ut teipsum. Maius istis aliud mandatum non est. Et dixit ei scriba ille; Bene, Magister, in veritate dixisti, quod unus sit Deus, et non sit alius praeter eum; et quod diligere eum ex toto corde, et ex tota intelligentia, et ex tota anima, et ex totis utribus, ac diligere proximum ut teipsum, plus sit quam omnia holocaustata et sacrificia. Tunc Iesus cum audisset eum cordate respondisse, ait ei: Non longe es a regno Dei. Et ne amplius audebat eum interrogare.

Dominus et salvator noster Iesus Christus apud Ioannem ait: Omne quod dat mihi pater, ad me venit: et eum qui venerit ad me, non eicio foras. Exemplum huius promissionis evidens in presenti tractatione habetur. Venit enim ad illum scriba quidam a pharisaeis subornatus, ut ipsum questionibus captiosis et insidiosis circumveniret. Interrogat is, quod nam primum sit inter Dei mandata. Quaestio vero hic scopus est, ut vel ignorantiam Christi apud populum traducant, vel ipsum accusandi occasionem veniant, si quid contra Moysen et Legem Dei pronunciet. Christus tamen nulla habita institui ipsorum ratione, ita respondet, ut non modo doceat, quod nam mandatorum omnium primum sit, verum etiam totius scripturae summam, et in hac omni vita recte et beate insistentiae rationem duobus praeceptis complectitur. Primum Dei dilectionem praecipit, quae et huius veram cognitionem et fidei obedientiam continet, et proinde totius scripturae compendium dici potest. At quia eadem in ipsis potissimum elucet, quae ad vitam conversationem et externa officia spectant, alterum de proximi dilectione praeceptum priori huic coniungit: et ita causam hanc proponit, ut adversarium proximae conscientiae testimonio convictum cedere et verum fateri cogat. Est ergo locus hic confideratus dignissimus, docens, ut ipsi quoque verae pietatis studium externis operibus testari, et agnoscere veritati cedere debeamus.

Secundum (inquit Christus) mandatum simile, est hoc: Diliges proximum tuum, ut teipsum. Praeceptum de dilectione proximi.